

A SOFT SKILLEK SZEREPE A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSI CÉLOK IMPLEMENTÁLÁSÁBAN

– dr. jur. Bartuszek Lilla Judit –

Absztrakt

A fenntartható fejlődési célok 2030-as keretrendszer¹ a döntéshozatal minden szintjén tetten érhető. Ahhoz azonban, hogy a tagállamok a lehető legtöbbet hozhassák ki ezekből az ambiciózus célokból, nemcsak a nemzetközi, európai és regionális együttműködésre kell nagy hangsúlyt fektetni, hanem a közigazgatás egészének, ezen belül a helyi önkormányzatoknak a felkészülésben betöltött szerepére is. Ebben a folyamatban elengedhetetlen az olyan készségek átadása és elsajátítása, amelyek lehetővé teszik a fenntarthatósági célok lehető legholisztikusabb megvalósítását mind a döntéshozatal szintjén, mind pedig a társadalom egészének vonatkozásában.

1. Bevezetés

2015 szeptemberében az ENSZ Közgyűlése elfogadta a fenntartható fejlődés 2030-ra kitűzött menetrendjét, amely 17 fenntartható fejlődési célt (angolul: Sustainable Development Goals, SDG) tartalmaz. Az SDG-k, vagy az *Agenda 2030*, ahogy azt gyakran nevezik, a nemzetközi közösség ambiciózus erőfeszítése annak biztosítására, hogy „senki sem maradhat hátra” a fenntartható fejlődési célok eléréseért vívott küzdelem során.

Az agenda a 17 fenntartható fejlődési célon belül 169 elérendő célkitűzést tartalmaz, köztük a szegénység és az éhínség felszámolását, az egyenlőség elősegítését és az éghajlatváltozás elleni harcot, valamint a béke és az igazságosság megteremtését. Míg a korábbi, 2015-re kitűzött millenniumi fejlődési célok² (MDG) elsődlegesen a szegénység csökkentését és az alacsony és közepes jövedelmű országokkal kapcsolatos előrehaladást részesítették előnyben, a 17 SDG egyetemes és minden jövedelmi szintű országra kiterjedő programterv.

Egy biztos: ha ezeket a konkrét célokat nem valósítjuk meg, akkor hosszú távon esélyünk sincs más, globális léptékű fontos kérdésekre fordítani a figyelmünket, hiszen a fenntartható fejlődés nélkül hiányoznak a jövőbeli csaták megvívásához szükséges eszközök.

2. A fenntartható fejlődési célok implementációja – a fordított piramis modell

A fenntartható fejlődési célok implementációjához a doktori kutatásom során kidolgozott „fordított piramis” analógiáját használni. Ennek legfelső szintje a nemzetközi jog területe. A nemzetközi (politikai) közösség, valamint az ezen közösség működésének keretét biztosító nemzetközi jog – például különböző nemzetközi szervezetek (pl.: ENSZ) által megfogal-

mazott cselekvési tervek révén szolgál iránymutatókkal globális szinten. Ezek azonban gyakran jogi kötőerőtől mentesek. Erre a legjobb példa éppen a 2030-as fenntartható fejlődési célok keretrendszerének ENSZ-közgyűlési határozatban történő elfogadása, amely jogi kötőerővel nem rendelkezik. Kérdés tehát, hogy miként transzformálható át a nemzetközi szintéren megjelenő dokumentumok köre jogi szempontból is releváns cselekvési eszközökké.

¹ UN General Assembly (2015). A/RES/70/1 *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*

² UN General Assembly (2000). A/RES/55/2 *United Nations Millennium Declaration*

Felülről lefelé haladva a piramis második szintje a kormányközi együttműködések területe. Az Európai Unió sajátossága, hogy az alapító szerződéseiben meghatározott egyes tárgykörökben „kvázi államként” viselkedik (ilyenek tekinthető többek között a kereskedelempolitika, vagy akár az egységes vámpolitika). Az Európai Unió az alapító szerződések alapján különböző hatáskörök mentén³ épül fel, így beszélhetünk tagállami, uniós és megosztott hatáskörökről. A fenntartható fejlődési célokat áttekintve több olyan pontot találunk, amely a felszínre hozza az ezen struktúrából eredő problémát. Egyfelől a nemzetközi jog részéről létezik egy elvárás az egyes célok teljesítésére (még akkor is, ha az ENSZ Közgyűlése az SDG-k közgyűlési határozatban történő elfogadásával megfosztotta azt mindennemű jogi kötőerőtől), másik oldalról azonban – az Európai Unió jogrendszerének szemüvegén keresztül vizsgálva – az egyes célok és célkitűzések megvalósításához szükséges lépéseknek csak egy része tartozik kizárólagosan uniós hatáskörbe, a többi tagállami hatáskörként szerepel. Azt láthatjuk tehát, hogy míg a környezeti aspektusokat tekintve némiképp nagyobb mozgástérrel rendelkezik az unió, addig például szociális téren lényegében maradtalanul tagállami hatáskörök dominálnak, így tehát 27 egymástól majdhogynem teljesen független, nem összehangolt szakpolitikával állunk szemben.

A piramis harmadik szintje a regionális kezdeményezéseket vizsgálja. Vizsgálandó kérdés, hogy az uniós tagállamok közötti kisebb, regionális alakulatok (pl.: a V4 államai) milyen mértékben nyújtanak megfelelő és hatékony platformot a fenntartható fejlődés keretrendszerének közös implementálásához, valamint hogy az egyes tagállamok részéről mekkora a hajlandóság ilyen irányú együttműködések iránt.

Végezetül pedig elérkezünk a negyedik szintre, a tagállami implementáció kérdéséhez, ahol az egyes tagállamok ún. önkéntes nemzeti beszámolóinak (Voluntary National Reviews – VNRs) elemzése szolgál majd kutatásom alapjául. Ezen dokumentumok és az egyes, a fenntartható fejlődés részterületeihez kapcsolódó nemzeti stratégiák és akciótervek vizsgálatával arra a kérdésre helyeződik majd a hangsúly, hogy az Európai Unió tagállamai jogi,

valamint az EU-tagságból eredő, részben politikai lehetőségeikhez mérten mekkora előrehaladást értek/érnek el a fenntartható fejlődés keretrendszerének implementálásában.

Piramisunk legalsó, tagállami szintjét kibontva megállapítható, hogy azon belül elkülöníthetjük a „felső” vezetést (pl. egy állam mindenkorai kormányát és annak tevékenységét), illetve az „alsóbb” szintet, azaz az államigazgatás és az önkormányzati igazgatás területi szintjét. Míg a központi igazgatást alapvetően a makroproblémák kezelése, illetve egyes makropolitikai történések foglalkoztatják, addig a helyi önkormányzatok, a lakossághoz legközelebb álló szint lévén, a helyi szintű ügyek stratégiai tervezésébe tudnák hasznosítani a fenntarthatóság koncepcióját.

3. Az ún. „puha készségek” szerepe a fenntarthatósági átállásban

3.1. Az érem két oldala

Általánosságban elmondható, hogy a fent vázolt fordított piramis bármely szintjén a valódi megvalósítás, a 2030-ig tartó keret szellemének teljes átvétele csak akkor valósulhat meg, ha – nemzetközi, uniós vagy helyi szinten – egy magasan képzett társadalom megfelelő „puha készségekkel” felruházva van jelen.

A vertikális felosztás (a nemzetközitől a lokális szintig) mellett van azonban egy másik lehetőség is az SDG-k végrehajtó alanyainak kategorizálására, nevezetesen: a döntéshozók és tisztviselők (aktív alanyok), valamint a társadalom egészének (passzív alanyok) szétválasztása. A következőkben azt vizsgálom, hogy miért fontosak a soft skillek e két kategória szempontjából, illetve hogyan lehetne ezen készségek megszerzését elősegíteni.

3.2. Aktív alanyok: döntéshozók és tisztviselők

Az népességszám és a gyors gazdasági növekedés is jelentősen fokozza a természeti erőforrások felhasználásának és az infrastruktúra fejlesztésének szükségességét. A kormányok számára kulcsfontosságúvá vált, hogy hatékony megoldásokat találjanak ezen igények mielőbbi kielégítésére. Az állam - melynek feladata, hogy felelősséget vállaljon polgárai jólétéért, a közeli

³ Az Európai Unió Működéséről szóló szerződés 3-6- cikk

és a távoli jövőben egyaránt - egyik kiemelt feladata a stratégiaalkotás, a stratégiai tervezés és annak megvalósítása. Meglátásom szerint a fenntartható fejlődés nemcsak elérhető és kívánatos cél, hanem stratégiai eszközként is használható. A fenntarthatóság mint stratégiai tervezési eszköz a közigazgatás minden szintjét segítheti.

A fenntartható fejlődési célok lokalizálása magában foglalja annak vizsgálatát, hogy a helyi önkormányzatok hogyan támogathatják alulról felfelé irányuló akciókkal a 2030-ig tartó időszakra vonatkozó menetrend végrehajtását, valamint azt, hogy a fenntartható fejlődési célok hogyan adhatnak keretet a helyi fejlesztési politikának. A keretrendszer végrehajtásának egyik első lépése annak biztosítása, hogy a helyi hatóságok megfelelő környezettel és erőforrásokkal rendelkezzenek a valódi cselekvéshez.

Az erőforrások egyik területe természetesen a humán erőforrás – itt jön a képbe a soft skillék kérdése. A fenntartható fejlődési célok sikeres nemzeti és helyi szintű megvalósításának egyik legelső kritériuma olyan tisztviselők és döntéshozók jelenléte, akik a 2030-as keretrendszerben megjelölt módokat és módszereket be tudják ültetni a döntéshozatali folyamatokba. Országos szinten példának tekinthetjük a diszkrimináció elleni küzdelem törvényeit, míg helyi szinten a közlekedést, hulladék- és vízgazdálkodást, valamint a várostervezés kérdéseit.

3.3 Passzív alanyok: a társadalom

Ha az SDG-k megvalósítási spektrumának másik végéről van szó, elengedhetetlen, hogy a társadalom egy nyitott gondolkodású közösséggé nőjön, amely kész és hajlandó alkalmazkodni a fenntartható fejlődés új korszaka által előidézett változásokhoz. Szolidaritás, inkluzivitás és rugalmasság: ezek olyan gondolkodási elemek, amelyek segíthetik a nagyközönség szemléletének átalakítását a fenntartható megoldások barátságosabb perspektívája felé.

A holisztikus megközelítés mögött meghúzódó különböző pillérek, interakciók értelmezése olyan puha készségeket igényel, mint például a rendszerben történő gondolkodás, amely lehetővé teszi rendszerszintű döntéseink hatásainak megértését. Másrészt, ha a közösségi tudatosságot az önérdek elé helyezzük, akkor a fenntartható megoldások felé is utat nyitunk, mivel a

méltányosabb, befogadóbb és zöldebb jövőre vonatkozó vízió pontosan ezeken az értékeken alapul.

4. Az intézményi keret: hogyan tehetünk szert ezen készségekre?

4.1. Az oktatás szerepe

A humán tőke fejlesztése kulcsfontosságú és szükséges, mivel ez hajtja a nemzetet az elképzelt jövőkép felé. Komoly kihívást jelent a társadalom szemléletformálása annak érdekében, hogy egy ország saját identitással rendelkezzen és képes legyen globális szinten versenyezni. A minőségi humán tőke minőségi oktatási folyamatból származik; a megfelelően megtervezett és jól előkészített felsőoktatási rendszer létfontosságú ilyen szempontból. A soft skillék elsajátításának célja a jövő nemzedékeinek életében, hogy fejlesszék tudásukat, megértésüket, értékeiket és készségeiket, amelyek a fenntartható fejlődésre nevelés lényegét képezik, nevezetesen a kommunikációs készségeket, a kritikus gondolkodást és a problémamegoldó készségeket, a csapatmunka készségeit, az egész életen át tartó tanulást és az információkezelést, a vállalkozói készségeket, az etikai, erkölcsi és szakmai készségeket, valamint a vezetői készségeket.⁴

A jövő nemzedékeinek környezettudatos szemlélettel való nevelése, bizonyos életviteli készségek és eszközök elsajátítása segítheti a tanulókat a komplex fenntarthatósági kihívásokhoz való alkalmazkodásban, felkészülésben, valamint a fenntartható módszerek hatékonyabb megvalósításában. Mivel a minőségi oktatás kulcsfontosságú az egyén és a társadalom fejlődése szempontjából, úgy gondolom, hogy az oktatás alapozza meg a fenntartható jövő és gondolkodásmód felé vezető átalakítási folyamatot. A felsőoktatási intézmények regionális, nemzeti és nemzetközi szinten nagyon dinamikusnak és versenyképesnek számítanak, az elsők között reagálnak és alkalmazkodnak a globalizáció kihívásaihoz. A hazai és nemzetközi szintű új ismeretek és technológiák létrehozása, az új és korszerű oktatási, tanulási módszerek folyamatos fejlesztése, valamint az intézményi irányítás változásai lehetővé teszik a felsőoktatási intézmények számára, hogy a társadalom és annak előrehaladásának avantgárdjába kerüljenek.⁵ A 21. század nemcsak új kihívásokat, hanem új lehetőségeket is jelent, például az olyan alapvető kérdések újragondolására, mint az oktatás. Kétségtelen, hogy a

⁴ Horbacauskienne, J. (2019). Soft Skills and Sustainable Development. Springer, Cham https://doi.org/10.1007/978-3-030-11352-0_329

⁵ Tang, K.N. (2011). Soft Skills Integrated in Sustainable Higher Education. Journal of Modern Education Review, December 2011, Volume 1 No 2 99-110.

fenntarthatóság és a klímavédelem elengedhetetlen része a jelen és a jövő nemzedékek nevelésének. Szükség van tehát az oktatási modellek olyan átalakítására, melyek azt célozzák, hogy a frontális tanítási módszerek mellett a kompetenciaalapú, nem formális megoldások álljanak a középpontban. Ily módon a fiatalok olyan fontos kérdéseket ismerhetnek meg, amelyek érintik őket egy olyan világban, ahol a környezeti változások kezelése és a fenntartható fejlődés új készségek elsajátításával meghatározza jövőjüket.

4.2. Új módszer a láthatáron

Kialakulóban van a nem formális, nem frontális tanítási módszerek egyre szélesebb körű alkalmazása és elfogadása. Különböző kompetenciamodellek fejlesztése folyik azzal a céllal, hogy átalakítsák az oktatás kereteit, a fenntarthatóságot és a rendszerszintű gondolkodást helyezték a középpontba.

A kompetencia mindazon készségek és képességek összessége⁶, amelyek által valaki egy adott területen jól

meg tud oldani egy problémát, kellően motivált az ehhez szükséges döntés meghozatalához és a döntés eredményének megvalósításához. A kompetenciák fejleszthetők, amely különösen fontos a mai tudásalapú társadalomban. A kompetenciafejlesztés fontosságát már uniós szinten is felismerték, ezért az Európa Tanács felkérésére létrehozott munkacsoport úgynevezett kulcskompetenciákat határozott meg, amelyek jelentős részét mindenkinek el kell sajátítania a közoktatás részeként.

Az ENSZ klímaváltozással foglalkozó kormányközi testületének (IPCC) jelentése⁷ szerint a már visszafordíthatatlan éghajlatváltozásnak olyan biofizikai és társadalmi-gazdasági hatásai is vannak, amelyek alkalmazkodásra kényszerítik a fiatalokat és a jövő generációit. Az elmúlt éveket folyamatos változások jellemezték a munkaerőpiacon, a következő években pedig még radikálisabb átalakulásokra számíthatunk. Ez a folyamat elsősorban a technológiai fejlődésnek és az automatizálásnak köszönhető, de példaként szolgál a klíma- és környezet változásához való alkalmazkodáshoz szükséges tudományos, technológiai,

⁶ Kompetencia kézikönyv, Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara, Kecskemét (2017) - Készült a TOP-5.1.1-15-BK1-2016-00001 – Együttműködés a helyben foglalkoztatásért – Bács-Kiskun megyeifoglalkoztatási- és Gazdaságfejlesztési együttműködési program keretében

⁷ Climate Change 2021- The Physical Science Basis, IPCC Report (2021), IPCC AR6 WGI - https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf (Letöltés ideje: 2022.02.18.)

interperszonális, állampolgári és vállalkozói kompetenciák elsajátításának fontosságára.

A Közös Európai Referenciakeretben meghatározott kompetenciák (beleértve az egyes kompetenciák részét képező ismeretek, készségek és attitűdök elemeit) mellett a fenntartható fejlődést célzó cselekvéshez a következő kompetencia elemekre is szükség van:

- rendszerszintű gondolkodás;
- kritikus gondolkodás;
- kreatív gondolkodás;
- a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos elemek, a fenntartható fejlődést nem támogató döntések következményeinek ismerete;
- globális, regionális, nemzeti és lokális környezeti problémák ismerete;
- környezeti problémák gazdasági, ökológiai és társadalmi következményeinek ismerete;
- a fenntartható fejlődés etikai dimenziójának tudatosítása, a szolidaritás és a nemzedékek közötti és azokon belüli felelősség.

A kihívások leküzdéséhez új módszereket, új megközelítéseket kell adaptálni: ma már megkerülhetetlen a modern technológia, a digitális tananyagok alkalmazása, az online eszközök adta lehetőségek minél jobb kihasználása. Az oktatások legyenek életszerűek, élményszerűek: interaktív feladatok, szimulációk, játékok, videók stb.. A hosszú, több éves oktatás mellett jó irány a rövidebb, tömörebb, intenzívebb oktatás megszervezése.

5. Záró gondolatok

Összefoglalva, a fenntartható fejlődési célok 2030-ig meghatározott rendszere valóban elérhető a döntéshozatal minden szintjén. Ahhoz azonban, hogy a tagállamok a lehető legtöbbet hozhassák ki egy ilyen ambiciózus célokból, nemcsak a nemzetközi, európai és regionális együttműködésre kell nagy hangsúlyt fektetni, hanem a közigazgatás egészére, ezen belül a helyi hatóságok szerepére is. Ebben a folyamatban elengedhetetlen olyan készségek átadása és elsajátítása, amelyek lehetővé teszik a fenntarthatósági keretrendszer lehető legholisztikusabb megvalósítását, mind a döntéshozatal szintjén, mind a társadalom egészének vonatkozásában.

Felhasznált irodalom

Barnes, P. M. & Hoerber, T.C. (2013). *Sustainable Development and Governance in Europe – The Evolution of the Discourse on Sustainability*. Routledge, UK

Fukuda-Parr, S. (2017). *Millennium Development Goals – Ideas, Interests and Influence*. Routledge, UK

Government of Poland, Krakow (2021). Joint Declaration of the Visegrad Group and France on Mutual Cooperation in the Field of Pharmaceutical Industry Development [press release] <https://www.gov.pl/attachment/588376ee-89cb-4eee-ae5a-3bf3d3736e01> (Letöltés ideje: 2022. 02. 16.)

Horbacauskiene, J. (2019). *Soft Skills and Sustainable Development*. Springer, Cham https://doi.org/10.1007/978-3-030-11352-0_329

Rychen, D.S. & Salganik L.H. (2003). *Key Competencies for a Successful Life and a Well-functioning Society*. Hogrefe Publishing, Germany

Tang, K.N. (2011). Soft Skills Integrated in Sustainable Higher Education. *Journal of Modern Education Review*, December 2011, Volume 1 No 2 99–110.

UN General Assembly (2015). A/RES/70/1 *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*

UN General Assembly (2000). A/RES/55/2 *United Nations Millennium Declaration*